

Atilla Arkan

aarkan@setav.org

Türkiye Uzaktan ve Sanal Eğitime Hazırlıklıydı

TÜRKİYE GEÇTİĞİMİZ YILLARDAN BU YANA ONLINE EĞİTİM ALTYAPISINA YATIRIM YAPTIĞI İÇİN VİRÜSLE MÜCADELE SÜRECİNDE AVANTAJLI ÜLKELERDENDİ. BU YÜZDEN HIZLI BİR ŞEKİLDE UZAKTAN EĞİTİME GEÇİLEBİLDİ. BU SÜRECİN ÖNÜMÜZDEKİ DÖNEMDE EĞİTİMİN BÜTÜN BOYUTLARINI ETKİLEYECEK SONUÇLARI OLACAKTIR.

Koronavirüs salgınından önce online eğitimi sistemlerinin bir parçası haline getiren ülkeler, şimdilerde diğer ülkelere göre daha hızlı adımlar atarak sistemi tamamıyla online ortama taşıdılar. Türkiye bu konuda avantajlı ülkeler arasındaydı. Online eğitime daha önceden de öğretmen ve öğrencilerin erişimine açık olan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden geçiş yaptı. Süreci EBA üzerinden yürütmeyi tercih etti. EBA'ya TRT'den tahsis edilen kanallar üzerinden üretilen video ders içerikleri belli bir program çerçevesinde öğrencilerin kullanımına sunuldu. Online eğitimlerde, her öğrencinin gerçekleştirilen eğitime ulaşması çok önemlidir. Türkiye'de online eğitimlerin TRT üzerinden yapılması her öğrencinin derslere ulaşabilmesi açısından oldukça olumludur. Koronavirüsün etkisiyle bir zorunluluk haline gelen online eğitim, eğitim sistemi için öne çıkan fırsatları ve riskleri barındırmaktadır.

Dijitalleşme Zorunluluğu

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi diğer alanlarda olduğu gibi eğitim-öğretimin dijitalleşmesini hızlandırmaktadır. Online sanal sınıf

imkanı sunan platformlar bunun en çarpıcı örneğidir: Google Classroom, Moodle, JoVE, Kahoot!, Pearson, Cisco Webex ClassMaster, Zoom, Adobe Connect, Age of Learning, Bloomz, CirQlive, Edheller, G Suit for Education ve Kiron bunlardan bazılarıdır.

Eğitim açısından bakıldığında Türkiye'nin güncel gerçekliği içinde dijitalleşmede dört unsur çok önemlidir. Bunlardan birincisi teknolojik altyapı, ikincisi dijital eğitim içeriği, üçüncüsü online eğitimin ölçme-değerlendirme boyutu, dördüncüsü ise eğitim-insan kaynaklarının ve kapasitelerinin artırılmasıdır.

1. Teknolojik Altyapı

Türkiye'nin özellikle son 10 yılda gerçekleştirdiği yatırımlar sonucu teknoloji altyapısında ciddi bir ilerleme kat ettiği söylenebilir. FATİH projesi ve EBA öğrenci, veli, öğretmen, eğitim yöneticilerine ve Milli Eğitim Bakanlığı'na uzaktan eğitime dair tecrübe kazandırdı. İlk aşama başarıyla atlatıldı. Türkiye'nin bundan sonra yaygın bir kitleye etkileşimli eğitim verebileceği altyapısını hızlıca güçlendirmesi gerekmektedir. EBA'nın zaman zaman yetersiz kalması bununla ilgilidir. Geçici olarak EBA'nın kullanımının

8 saat yerine 16 saat üzerinden planlanması bir rahatlama getirir. Bundan sonra her bir eve ulaşan online eğitim alt yapısının inşası hedeflenmelidir. Bu tablo Türkiye'de çok tartışılan eğitimde adalet konusuna yeni imkanlar sunacaktır.

2. İçeriğin Önemi

Uzaktan ve sanal eğitimde en kritik noktalardan biri nitelikli, etkileşime imkan veren eğitim içeriklerinin üretimidir. Online eğitimin beraberinde getirdiği bazı zorluklar ve imkanlar vardır. TV üzerinden yapılan uzaktan eğitim-öğretim sürecine öğrencinin aktif olarak katılamaması, öğretmen-öğrenci iletişiminin sağlanamaması, yüz yüze iletişim ile sosyalleşme imkanlarının azalması bu zorluklardan bazılarıdır. Bu zorluklar aşıldığı takdirde, teknolojik altyapı ve iyi hazırlanmış içeriklerin olduğu online eğitim modeli birçok imkan sunmaktadır. Öğrencinin rahat hissettiği ortamda ders dinlemesi, derslerin tekrar izlenebiliyor oluşu ve bazı etkinliklerin yapılabilmesi önemlidir. Bu süreçte sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik gibi uygulamalarla ilgi çekicilik ve interaktif eğitim imkanlarının sunulması da ön plana çıkmaktadır. Online eğitimde didaktik anlatım

yönteminin üzerine çıkabilen eğitim yöntem ve içeriklerine ihtiyaç vardır. Öte yandan online eğitimin ders öncesi, ders süreci ve ders sonrası gibi meseleyi bütünsel boyutta ele alan bir üçlü bakış açısı geliştirmesi verimliliği çok artıracaktır.

Eğitimin dijitalleşmesi her bir öğrenci ve öğretmen için "kişiselleştirilmiş öğrenme ve öğretme süreci" tasarımına imkan sunmaktadır. Öğrenciler farklı öğrenme tarzlarına sahip oldukları için bu büyük bir imkandır. Aynı durum öğretmenler için de geçerlidir.

Yüz yüze eğitime verilen 1 haftalık aranın ardından ilkököl, ortaokul ve lise öğrencileri için TRT-EBA TV ile Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden "uzaktan eğitim" dersleri başladı. İlk dersi Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk verdi. (23 Mart 2020)

3. Ölçme ve Değerlendirme

Online eğitimde en önemli noktalardan birisi etkin bir ölçme ve değerlendirme sisteminin kurulup işletilebilmesidir. Eğitim web tabanlı yapıldığı için öğrenci kazanımları ve öğretmenin verimliliği objektif olarak sistem üzerinde ölçülebilir ve raporlanabilir imkanı vardır. Bu noktada tasarlanacak sistemin öğrenciye, veliye, öğretmene ve okul yöneticilerine öğrencinin, sınıfın ve okulun eğitim düzeyi ile gelişimi hakkında basit anlaşılır raporlar sunabilmelidir. Mesela Matematik dersinde kesirler konusunu öğrencinin hangi beceri düzeyinde öğrendiğini ve beceri düzeyini geliştirmesi için yapılması gereken etkinlikleri öğrenciye, veliye, öğretmene ve okul yöneticisine farklı ara yüzlerle basit bir şekilde raporlayabilmektedir.

4. İnsan Kaynağı

Tüm sayılanlar arasında başarıyı getirecek en önemli unsur eğitim çalışanları yani öğretmenler ve yöneticilerdir. Öğretmenlerin, okul yöneticilerinin, il/ilçe milli eğitim müdürlüğü yöneticilerinin ve bakanlık yöneticilerinin aktif katılımının olmadığı reformlar sahada ciddi dirençle karşılaşır ve başarıya ulaşamaz. Öğretmenlerin ciddi bir şekilde desteklenmeye ve liderliğe ihtiyaçları vardır. İlk yapanlar için sanal ders kaydı verici ve stresli bir süreçtir.

Eğitimin dijitalleşmesi her bir öğrenci ve öğretmen için "kişiselleştirilmiş öğrenme ve öğretme süreci" tasarımına imkan sunmaktadır. Öğrenciler farklı öğrenme tarzlarına sahip oldukları için bu büyük bir imkandır. Aynı durum öğretmenler için de geçerlidir.

Çünkü öğretim tutum, davranış ve alışkanlıkların köklü bir şekilde değişmesi gerekmektedir. Öğretmenler ilgili teknolojilerin kullanımı, sanal ders sürecinin yönetimi ve sanal eğitim içeriği hazırlama hususlarında desteğe ihtiyaç duymaktadır. Mesela sanal derste öğretmen sınıfı kontrolden ziyade motivasyonu ve merak duygusunu güçlendirmelidir. Yine doğrudan bilgi aktarımından ziyade eğitim lideri olarak etkinlikleri planlaması, geri dönüş vermesi ve yol göstermesi çok daha önemlidir.

Öğretmenin gelişiminde Türkiye'deki güncel şartlar yeni bir fırsat ve imkan alanı doğurmaktadır. Öğretmenlerin online eğitim verebilmesi konusunda gelişebilmeleri için sürekli şekilde çalışmalar yapılması gerekir. Yapılacak öğretmen eğitimlerinin interaktif tasarlanması durumunda halihazırda yapılan eğitimlerden daha verimli olur ve çok daha fazla öğretmene ulaşma imkanı sunabilir. Örneğin 2-3 dakikalık videolarla EBA'nın her bir parçasının nasıl kullanılacağı adım adım görsel olarak anlatılabilir. Online sanal destek hatları kurulabilir. Yine kısa videolarla öğretmenlerin öğrencilere kullanılabilecekleri uygulamalar tanıtılabilir. Örneğin Matematik öğretmenlerine matematiksel işlemleri oyunla öğretip geliştiren uygulamalar hakkında bilgiler verilebilir.

Eğitim Yöneticileri

Eğitimde dijitalleşme sürecinin başarılı olabilmesi için insan kaynağında diğer önemli ayak, eğitim yöneticileridir. Okul yöneticilerinin sistem üzerinden öğrenci kazanımları ve öğretim performanslarına dayalı olarak öğretmenlere liderlik yapması çok önemlidir. Okul müdürünün en önemli görevi takım lideri olarak öğretmenlerin gelişimini sağlamaktır. Özellikle büyük okullarda çalışma grupları oluşturarak sanal eğitimin ihtiyaçları karşılanabilir. Eğitim içeriklerinin etkinliği, öğretmen eğitimleri, öğrencilerin derse katılımları, ekranda kalma sürelerinin ölçülmesi ve bunlara dayanarak yapılan analiz süreçlerinde liderlik yapması beklenmektedir.

Çünkü dijitalleşmeyle beraber eğitim sürecinde yeni roller oluşmaktadır. Ayrıca bazı öğretmenlerin rol paylaşımı çerçevesinde belli becerileri üstlenmesi gerekmektedir. Örneğin, etkili infografik hazırlama, her bir dersle ilgili eğitim materyali sağlama, etkinlik tasarımı yapabilmek, sanal eğitim sürecindeki her bir unsurun (öğrenci kazanımları, eğitim materyalinin etkisi, öğretim yönteminin etkisi, ders bazlı sınıf ve okul başarısının) analizi ve ihtiyaçların tespiti bu bağlamda düşünülebilir. Geleneksel eğitim-öğretim süreçlerinin alışkanlıklarıyla ve öğretmen rolleriyle dijitalleşme sürecinin yönetilmesi mümkün değildir. ❏